

Informacija

o nemogućnosti donošenja i implementacije Višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini

Članom 53. i 54. Zakona o hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 50/04) Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija), između ostalog, dužna je svojim aktivnostima i djelatnostima, doprinositi visokom nivou zaštite života i zdravlja ljudi. S tim u vezi, Agencija u kontinuitetu na godišnjem nivou, u saradnji sa Uredom za veterinarstvo BiH, Upravom BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalnim ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjeljenjem za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: nadležni organi), donosi Višegodišnji program monitoringa ostataka pesticida u hrani za područje cijele Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: *Višegodišnji program*). Višegodišnji program donosi se na način i u skladu sa članom 13. Pravilnika o maksimalnim nivoima ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, broj 48/21) i Pravilnikom o metodama uzorkovanja za provođenje službene kontrole ostataka pesticida u i na proizvodima biljnog i životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, broj 78/12).

Višegodišnji program ima za cilj ustanoviti količinu ostataka pesticida i njihovih metabolita u hrani biljnog i životinjskog porijekla, provjeriti odgovaraju li propisima koji određuju maksimalne nivoe ostataka pesticida (MRL) i pridržavaju li se proizvođači načela dobre poljoprivredne prakse (GAP), te na taj način zaštititi zdravlje potrošača, provjeriti da li se fitofarmaceutska sredstva (FSS) koriste na odgovarajući način, tj. u skladu sa autorizacijom. Provođenja Višegodišnjeg programa ima za cilj i procjenu prehrabene akutne (kratkotrajne) i hronične (dugotrajne) izloženosti potrošača ostacima pesticida unesenih hranom. Akutnom (kratkotrajnom) procjenom izloženosti, procjenjuje se unos ostataka pesticida preko hrane u kratkom periodu, obično sa jednim obrokom ili u jednom danu. Hronična (dugotrajna) procjena izloženosti ima cilj da kvantificira unos ostataka pesticida konzumacijom kroz duži period izloženosti, u toku života. Rezultati, hronične i akutne izloženosti potrošača putem prehrane se uspoređuju sa relevantnim orijentacionim vrijednostima koji su zasnovani na utjecaju na zdravlje (npr. prihvatljivi dnevni unos (ADI) i akutna referentna doza (ARfD)). Procjena akutnog rizika provedi se za sve kombinacije pesticida i prehrambenih proizvoda obuhvaćenih Programom kontrole, korištenjem konzervativnog determinističkog Europske agencije za sigurnost hrane (u daljem tekstu: EFSA) modela, PRIMo revizija 3.1.

Nakon što Agencija u saradnji sa nadležnim organima donese Višegodišnji program, Agencija provodi proceduru nabavke Laboratorijskih usluga analiza na prisustvo pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla. Prisustvo ostataka pesticida u i na hrani u Bosni i Hercegovini provjerava se urađenim laboratorijskim analizama uzetih uzoraka na prisustvo pesticida. Laboratorijskim analizama proizvoda izabrani dobavljač analizira količinu ostataka pesticida u i na hrani odnosno proizvodima biljnog i životinjskog porijekla, te vrši provjeru odgovaraju li isti nacionalnim propisima usklađenim sa EU zakonodavstvom koje određuje maksimalne nivoe ostataka pesticida. Uzorkovanje hrane realizuju predstavnici nadležnih inspeksijskih organa u Bosni i Hercegovini u skladu sa usaglašenim Operativnim planom uzorkovanja koji priprema Agencija u saradnji sa nadležnim inspeksijskim organima. Kompletan proces realizacije/provođenja višegodišnjeg programa koordinira Agencija u saradnji sa nadležnim organima. Izabrani dobavljač po svakoj urađenoj analizi dostavlja dva originalna primjerka laboratorijskih analiza, od kojih jedan dostavlja Agenciji a drugi dostavlja postupajućem inspektoru, u zavisnosti na koji se uzorak hrane isti odnosi. U slučaju Izvještaja o rezultatima laboratorijskih analiza kod uzoraka koji ne odgovaraju/nisu u

skladu sa odredbama važećih propisa u Bosni i Hercegovini, izabrani dobavljač bez odlaganja po jedan originalni primjerak Izvještaja dostavlja Agenciji i postupajućem inspektor, u cilju poduzimanja aktivnosti po navedenom.

Nakon urađenih svih planiranih laboratorijskih analiza izabrani dobavljač popunjava usklađeni model za izvještavanje o rezultatima monitoringa „Generic Reporting Format“. Radi se o originalnom modelu za izvještavanje na engleskom jeziku, koji je razvio Europski autoritet za sigurnost hrane (EFSA). Upotreba ovog modela ima za cilj korištenje harmonizirane terminologije prilikom opisa karakteristika uzorka ili rezultata laboratorijske analize. Slijedom navedenog, Agencija jednom godišnje dostavlja podatke o rezultatima praćenja ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla, Evropskoj agenciji za sigurnost hrane (EFSA), putem platforme Data Collection Framework (DCF). Prije dostavljanja navedenih podataka, isti se kodiraju korištenjem Standard Sample Description (SSD2) modela za podnošenje analitičkih rezultata uzoraka. Upotreba ovog modela i dostavljanje podataka o urađenim analizama hrane, omogućuje upoređivanje dobivenih rezultata monitoringa u Bosni i Hercegovini sa podacima monitoringa iz zemalja Evropske unije i zemalja regiona.

Agencija priprema Izvještaj za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o provedenom Višegodišnjem programu, koji pruža detaljne informacije o urađenim kontrolnim aktivnostima u Bosni i Hercegovini, te pregled rezultata analiza hrane u Bosni i Hercegovini sa svim pokazateljima. Glavni cilj ovog Izvještaja je pružiti informacija svim institucijama koje upravljaju rizikom neophodne informacije potrebne za provođenje politika. U isto vrijeme Izvještaj sadrži informacije u urađenim analizama hrane u Bosni i Hercegovini, javnosti i svima koji su zainteresovani za podatke iz oblasti sigurnost hrane. Izvještaj pruža i odgovore koje radnje trebaju poduzeti nadležna tijela kako bi ostaci pesticida bili u skladu s propisanim vrijednostima, koliko često su rezidue pesticida pronađene u hrani, koja hrana sadrži najčešće rezidue pesticida, da li ostaci pesticida u hrani predstavljaju akutni i kronični rizik po zdravlje konzumenata i još mnoge podatke po navedenom.

Da bi se navedene aktivnosti realizovale, Agencija u zahtjevu za dodjelu sredstava iz Budžeta institucija Bosne i Hercegovine, na godišnjem nivou planira sredstva za Laboratorijske usluge. U skladu sa Zakonom o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza za 2024. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 50/24) iznos sredstva za Laboratorijske je 110.000,00 KM. U II mjesecu 2024. godine Agencija je pripremila i dostavila na komentare nadležnim institucijama prijedlog Višegodišnjeg programa. Komentari su zaprimljeni od strane Ureda za veterinarstvo BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Od strane nadležnog entitetskog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike Srpske nisu pristigli komentari na Višegodišnji program, te je Agencija istima upućivala Urgencije: akt broj 04-2-3-26-8-228-2/24 od 28.02.2024., akt broj: 04-2-3-26-8-228-4/24 od 01.04.2024., akt broj 04-2-3-26-8-228-4-1/24 od 12.06.2024. i akt broj 04-2-3-26-8-228-4-5/24 od 23.09.2024. O naprijed navedenoj problematici upoznat je i Upravni odbor Agencije koji je zadužio članove Upravnog odbora Agencije koji su imenovani na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, da obave dodatne konsultacije s ciljem dostavljanja mišljenja na Višegodišnji program kontrole.

Ne dostavljanja komentara Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Republike Srpske na Višegodišnji program znači da se isti ne može donijeti niti implementirati u 2024. godini, i da u 2024. godini nećemo imati urađene laboratorijske analize hrane kontrole ostataka pesticida u

i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini. Takođe ostajemo uskraćeni za podatke o stanju u oblasti sigurnosti hrane što za posljedicu može imati direktan uticaj na zdravlje i informiranost potrošača. Nećemo moći dostaviti podatke ni informacije domaćoj javnosti, Evropskoj agenciji za sigurnost hrane (EFSA), ni Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Sredstva u budžetu Agencije za laboratorijske usluge u iznosu od 110.000,00 KM, iz naprijed navedenih razloga neće moći biti utrošena.

Sljedom naprijed navedenog, u interesu nastavka donošenja i implementacije Višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini, na koji način doprinosimo osiguranju visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi, i u cilju informisanja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o navedenom kao i rješavanja predmetnih pitanja donošenjem predloženih Zaključaka, predlažemo da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, nakon razmatranja ove Informacije donese sljedeće

Z A K L J U Č K E

- 1.** Usvaja se Informacija o nemogućnosti donošenja i implementacije Višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini.
- 2.** Pozivaju se nadležne institucije koje učestvuju u pripremi i implementaciji Višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini, da aktivno i kontinuirano, u okviru svojih nadležnosti, vrše aktivnosti i daju svoj doprinos u pripremi i implementaciji Višegodišnjeg programa u interesu osiguranja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi.
- 3.** Zadužuje se Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine da kontinuirano, u okviru svojih nadležnosti, u saradnji sa nadležnim institucijama koje učestvuju u pripremi i implementaciji Višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini, provodi aktivnosti u vezi s planiranjem, pripremom i provođenjem Višegodišnjeg programa u interesu osiguranja visokog nivoa zaštite života i zdravlja ljudi.